

Mullaløft

Mullaløft – Shabana Rehman

☛ **Shabana Rehman** (1976–), gift **Shabana Rehman Gaarder**, er en utradisjonell stemme i den norske samfunnsdebatten. Som norsk-pakistansk kvinne, stand-up-komiker, performance-artist, spaltist, foredragsholder og debattant har hun et blikk på samtida som ofte skaper debatt. Da hun under et åpent debattmøte løftet mulla Krekar, understreket hun hvem hun er – ei kvinne som med alle midler kjemper mot fordommer, dogmatisme og fundamentalisme.

☛ Rehmans mullaløft fikk delte reaksjoner – for hvor går grensen mellom handlingsfrihet og ærekrenkelse? Med hvilke midler kan man kjempe for ytringsfrihet og åpen dialog? Med hvilke metoder kan man jobbe for menneskerettigheter – for alle?

Foto:
Tom-Egil
Jensen /
VG /
Scanpix

☛ Shabana Rehman ble født i Pakistan, men kom til Norge som ettåring. Hun har vokst opp på Holmlia i Oslo. Rehman har jobbet som fast spaltist i Dagbladet og Aftenposten, og hun har laget – og oppført – ulike show på norske og amerikanske scener. De siste årene har hun pendlet mellom Oslo og Brooklyn, New York. Både som skribent og komiker er hun alltid trofast i sin kamp *for* ytringsfrihet og menneskerettigheter, *mot* fremmedfrykt, homofobi og kvinnediskriminering. Hun har en egen evne til å leke med fordommer – i forsøket på å bryte ned tabuer og flytte grenser.

Bunad og burka

☛ I showet *Shabana går på ski over Grønland* (2002) lekte Rehman med fordommer og særegenheter både i den urnorske og den tradisjonelt pakistanske kulturen. Sputnik og Bollywood, dugnad og jomfruhinner var tema i en forestilling som sparket i mange ulike retninger. Showet fikk gode kritikker, og Rehman fikk et stort publikum. *For konge og fedreland – Shabana Rehman i nasjonens tjeneste* (2009) var et mer personlig show. Tema var fortsatt fordommer, integrering og menneskerettigheter, men denne gangen i en mer intim og biografisk innpakning. Det er Rehmans eget liv og erfaringer som rammer inn forestillingen. Rehman har ellers skrevet manus, sammen med Linn Skåber, til forestillingen *Vi menn* (2008). Her er det mannen – som ikon, klisjé og individ – de to komikerne utforsker i en humoristisk forestilling.

Shabana Rehman klar for showet «Shabana går på ski over Grønland». Foto: Åshild Barkved Støylen / VG / Scanpix

Om makt og avmakt – stolthet og fordommer

☛ *Nå* (2002) og *Mullaløft* (2004) er samlinger med avisartikler skrevet av Rehman. Tekstene tar for seg dagsaktuelle temaer som en debatt om tv-serien *Borettslaget*, en anmeldelse av en kunstutstilling og debatten om Åsne Seierstads bok *Bokhandleren i Kabul*. Rehman drøfter, provoserer og kåserer også over temaene hun alltid er trofast mot. Hun skriver om norske og danske fremmedfiendtlige politiske partier, hun kritiserer misforståtte forsøk på integrering, og hun skriver om seksualitet på måter som kan provosere både Ola og Ali.

☛ I 2009 utga Shabana Rehman en selvbiografisk bok, *Blåveis – min vei ut av volden*. På en personlig måte tar hun her opp et skambelagt tema: vold og mishandling i nær familie. Rehman skildrer

*Shabana Rehman fikk Fritt Ord-prisen i 2002 sammen med politikeren Aslam Ahsan.
Foto: Linda Næsfeldt / VG / Scanpix*

hvordan hun som tenåring levde i et forhold preget av slag og maktmisbruk. Hun beskriver angsten og skamfølelsen hun som offer følte, og hvordan hun kom ut av dette destruktive forholdet med stoltheten i behold. Hun skriver også om seksuelle overgrep og abort, og nok en gang skapte hun debatt på grunn av sin åpenhjertighet.

Kun iført språkdrakten – og et påmalt flagg

*Shabana Rehman viser rumpa si under åpningen av
Filmfestivalen i Haugesund i 2005.
Foto: Øyvind Sætre / VG / Scanpix*

☞ Gjennom ulike stunts og mer spontane performance-opptredener har Rehman gjort seg godt synlig i norsk samfunnsliv. Hun har møtt til intervju kun «ikledd» det norske flagget malt over kroppen. Hun har kysset daværende kulturminister **Valgerd Svarstad Haugland** på munnen – og

viste fram rumpa si bar under åpningen av Filmfestivalen i Haugesund i 2005. Og hun har latt seg avbilde sittende på en typisk norsk utedo.

☞ I en artikkel i Morgenbladet kommenterer Rehman flaggstuntet slik: «Avkledd, men påkledd min verdighet. Det er typisk 00-tallet for meg. Frigjøring. Å kreve seksuell og sosial frihet uansett hvilken bakgrunn du har. Det var hyklersk å snakke om integrering når samfunnsdebatten ikke inkluderte alle som likeverdige med de samme grunnleggende menneskerettigheter.» Artikkelen inngikk i en artikkelrekke om hva som kjennetegnet tiåret 00-tallet. Kanskje er det slik at ,man må ty til nye og uvante midler i dag – for å bli sett, skape debatt – og forhåpentligvis bryte noen tabuer og flytte noen grenser. I kampen for frihet må nye midler tas i bruk.

Å løfte en mulla – eller sparke i mange retninger

☛ *Mullaløft* (2004) er en samling med avisartikler skrevet for Dagbladet i perioden 2002 til 2004. En del av tekstene tar utgangspunkt i helt dagsaktuelle saker, og i ettertida er derfor utbyttet av å lese dem noe varierende. Når Rehman refererer til en kronikk i Dagbladet eller et innslag i Dagsavisen, har ikke leseren alltid tilgang til den konteksten Rehman tar utgangspunkt i. Men mange av tekstene står på egne bein, også den dag i dag. Og temaene hennes er kjente. Som vanlig vil hun utfordre holdninger og bryte ned tabuer.

☛ I «Sladrekjerringa fra Kabul» kaster hun seg inn i den da hete debatten om den omstridte boka av Åsne Seierstad – *Bokhandleren fra Kabul*. I «'Du burde holdt kjeft, Fadime'» kritiserer hun sosialantro-

pologen Unni Wikans tilnærming til fenomenet æresdrap i boka *For ærens skyld*, og i «Latterens Jihad» kommenterer hun mullaløftet – og de ulike reaksjonene løftet fikk. Men *under* den konkrete situasjonen, den konteksten Rehman skriver ut fra eller innenfor, kan man se at det er de samme grunnleggende temaene forfatteren tar opp: Hun kjemper mot fremmedfrykt, rasisme og homofobi – for likestilling og likeverd.

Advokat Brynjar Meling gransker tv-opptakene der Shabana Rehman løfter Mulla Krekar. Foto: Paul Sigve Amundsen / VG / Scanpix

Gå ut og hiss opp verden

☞ Språklig har Shabana Rehman utviklet en egen stil, med utgangspunkt i typiske trekk fra stand-up og kåseri. Hun skriver *personlig* og direkte – ofte med utgangspunkt i eget liv og egne erfaringer, som norsk-pakistansk kvinne og komiker:

«Mens Europa flørter med Hitlers mustasjer, drar jeg til Køben for å snakke om

mine.» Gjennom denne *sammenligningen* mellom Hit-

lers mustasjer og sine egne leker hun med både fenomenet fremmedfrykt, voksende rasisme og pakistansk – og kanskje norsk – tabu: kvinnens kroppshår.

☞ Hun boltrer seg med morsomme eller krasse sammenligninger og uvante *sammenstillinger*. Under overskriften «Deadline» sammenligner hun døden med jour-

Fra showet «Shabana går på ski over Grønland».

Foto: Annemor Larsen / VG / Scanpix

nalistens deadline, og ordet dødsdom får en annen klang: «Vi er alle dødsdømte. Da jeg innså det, sluttet jeg å være redd for døden.» Hun bruker *mundlige* uttrykk og *slang* som «sladrekjerringa», «sommer-sexy», «dra til helvete» og «driter på». Og hun *leker med ord* og skaper nye uttrykk: «Skrekk og gud» og «Norgistan».

☞ Andre typiske kåseritrekk Rehman benytter seg av, er *overdrivelser*, *under-*

drivelser og generaliseringer: I en fram-tidsvisjon om Norge, og som et sleivspark til dagens presse, skriver hun: «Dagen starter med at samtlige norske aviser melder om at det også denne dagen hersker fred, frihet og harmoni i landet.» Og i et forsvar for kostholdsradene til Fedon Lindberg skriver hun: «Det er sultepidemi i Afrika. Resten av oss er feitinger.»

☞ Ofte henvender hun seg personlig og direkte til leseren. Hun bruker «jeg», «meg» og «mitt» – «du», «vi», og «vårt». «Jeg er også opptatt av helbredelse», skriver hun – i et kritisk innlegg mot nok et utsagn om at homofili kan kureres. Hun argumenterer med at hun tror på helbredelse – av «legningsfobi og sneversynthet». Og i en tekst om kroppsfiksering og skjønnhetshysteri skriver hun: «Du tror Amerikas menn bare tenker på terror-krigen. Feil. De tenker på magen sin.»

☞ Tekstene er i stor grad preget av forfatterens holdninger, tanker og følelser. Til tross for humoren og ironien er det lett å få tak i Rehmans personlige meninger. Hun setter et personlig avtrykk i alle tekstene sine, alltid lojal mot sine grunnleggende verdier. I forordet skriver hun: «Les denne boken, del mine emosjoner; bli glad, forbannet og gå ut og hiss opp verden. Til fred.»

